

Ukraine (2016). This document is based on a study population of Ukraine state media culture and international experience of media education. It defines the main terms, goals, objectives and priorities for the development of media education in Ukraine, the basic principles and forms of media education, directions, stages and terms of implementation of the Concept.

Analyzes the role of social workers in the process of implementation of socio-educational activities of educational institutions of different levels.

Key words: media education, media socialization, media culture, mediapedahohy, social education.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

УДК 378:37.07(043.3)

В. Г. Муромець

**МЕТОДИ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО РІВНЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ЛІДЕРСТВА**

Сьогодні зростає попит на лідерів, які уміють нестандартно мислити, мають сформовані загальні компетентності. Усе більше уваги звертається на якість вищої освіти, універсальність підготовки майбутніх лідерів до вимог ринку праці, на особистісну зорієнтованість освітнього процесу, його інформатизацію, визначальну функцію освіти у забезпеченні сталого людського розвитку. На цьому акцентовано увагу у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., «освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу нашої держави, створення умов для самореалізації кожної особистості» [8].

Проблеми розвитку докторської підготовки (PhD) у світі і в Україні в умовах глобалізації та євроінтеграції досліджували Дж. Анастас, М. Винницький [2], І. Вишенська, С. Калашнікова [5], В. Луговий [13], Ю. Шашкевич [13], І. Регейло, О. Слюсаренко, О. Поживілова, Л. Стрельченко, Ж. Таланова [9; 10] та ін. Особливості створення і розвитку докторських програм у Європі та у Великобританії вивчали А. Барнард, Л. Домініеллі, Д. Завіршек, А. Кампаніні, Дж. Корнбек, К. Лайонз, В. Лєскошек, Дж. Лейх, Л. Морріс та інші.

Законодавчою базою для нашого дослідження стали наступні нормативно-правові документи: Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими

здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. № 266; Проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки докторів філософії та докторів наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)»; Переліку галузей і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29.04.2015 р.); Ліцензійні умови у сфері вищої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України №1187 від 30.12.2015 р.); Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти. (Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України, протокол № 3 від 29.03.2016 р.).

Вивчення вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, спостереження за процесами, що відбуваються на сучасному етапі реформування вищої освіти і впливають на модернізацію професійної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти уможливили виявлення низки суперечностей між визначеною потребою сучасного суспільства у фахівцях, що володіють новим типом професійного мислення і тенденціями інтеграції й спеціалізації в управлінській підготовці здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на компетентнісних засадах і нерозробленістю теоретико-методологічних засад розвитку загальних компетентностей здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у контексті формування дослідницького лідерства.

Стратегічне завдання реформування вищої освіти в Україні – трансформація кількісних показників освітніх послуг у якісні. Позитивне розв'язання цієї проблеми передбачає реалізацію здатності застосовувати набуті знання і вміння у практичній діяльності.

Тож одним із важливих напрямів розвитку дослідницького лідерства в університеті є зорієнтованість на міжнародні стандарти і досвід найкращих зарубіжних практик (best practice) відповідно до яких майбутній лідер має володіти як професійними, так і загальними компетентностями, мати стійкі цінності, які потрібні для здійснення співпраці і взаємодії. Тому проблема дослідницького лідерства у системі університетської освіти в Україні набуває актуальності і своєчасності.

За результатами дослідження в країнах ЄС, ключові компетенції європейських лідерів є такими: відкритість до нових ідей, доброчесність, інноваційність, соціальні навички (включаючи комунікаційні навички), ведення переговорів та розвиток мереж, орієнтація на результат, організаційні навички, володіння знаннями, що включають знання на рівні ЄС та знання на рівні країн-членів.

Нині постає складне завдання перед університетською спільнотою - забезпечення практичної спрямованості підготовки дослідницьких (проектних) груп через систему розвитку загальних (універсальних) компетентностей для створення сприятливих умов у професійному зростанні і формуванні персональних і лідерських компетенцій.

Контент-аналіз зарубіжних наукових джерел засвідчив позитивний вплив загальних (універсальних) компетентностей на розвиток дослідницького лідерства в університеті.

Наведемо наступний перелік таких компетентностей:

- розвиток особистісних смислів майбутніх лідерів і проектних груп на засадах співробітництва;
- здатність неконфліктно розв'язувати у повсякденному житті професійні проблеми;
- розвиток лідерських якостей.

Визначаючи загальні компетентності як нову парадигму результату освіти, В. Schulz виділяє три основні групи компетентностей:

- компетентності, що відносяться до самої особистості, як суб'єкта життєдіяльності;
- компетентності, що відносяться до взаємодії людини з іншими людьми;
- компетентності, що відносяться до діяльності людини, які проявляються в усіх її типах і формах [14].

Структура лідерської позиції містить такі основних компоненти:

- когнітивний (знання про себе та інших, про лідерство і лідерів, про лідерські вміння, навички, переконання);
- мотиваційний (мотиви лідерства, потреби);
- емоційно-вольовий (емоції, ціннісні ставлення);
- діяльнісно-поведінковий (дії, вчинки, діяльність, лідерська поведінка);
- рефлексивно-оцінювальний (відповідальність, вміння приймати правильні рішення в непередбачених ситуаціях).

Усі ці компоненти, на думку автора, мають соціальний характер, оскільки вони формуються у групі також.

У контексті нашого дослідження слушною є думка С. Калашнікової [6] щодо розвитку лідерського потенціалу в управлінців. У докторському дослідженні дослідниці схарактеризовано наступні компетентності, які впливають на розвиток лідерських якостей:

- готовність до прояву компетентності (мотиваційний аспект);
- володіння знанням змісту компетентності (когнітивний аспект);
- досвід прояву компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях (поведінковий аспект);
- ставлення до змісту компетентності, об'єкта її прикладання (ціннісно-смысловий аспект);
- емоційно-рольова регуляція процесу і результату прояву компетентності [6].

При плануванні етапів дослідження методів розвитку дослідницького лідерства в університеті ми слугувалися кращими практиками Фундації лідерства для вищої освіти (Leadership Foundation for Higher Education).

Як засвідчує досвід Фундації лідерства для вищої освіти (Leadership Foundation for Higher Education) основні змістовні складники у контексті упровадження дослідницького лідерства в університеті є наступними:

Наведемо їхній перелік більш детальноше:

- концептуальні (наукові) – розуміння загальних основ дослідницької діяльності в університеті;
- інструментальні – володіння базовими дослідницькими вміннями та нетворкінгом;
- інтегративні – здатність поєднувати теорію і практику при розв'язанні дослідницьких проблем;
- адаптивні – вміння передбачати зміни і виклики, заздалегідь бути до них готовим;
- комунікативні – вміння ефективно використовувати письмові й усні засоби у колективи, вміння фасилітувати і володіння навиками коучингу і менторства.

Отже, при формуванні проектної групи в університеті вартує уваги звернути увагу на особливості дослідницької групи лідерства, які включають в себе наступні практики:

- упровадження розподіленого лідерства у команді;
- неконфліктні шляхи вирішення щодо суперечливих вимог у наукових дослідженнях чи управління проектами;
- уточнення власного бачення дослідницької кар'єри;
- підготовка плану виконання проектних досліджень;
- підготовка плану дій щодо реалізації проектних досліджень.

Тобто у світлі наявних тенденцій суспільного розвитку набуває нового контексту урахування процесуально-результатних парадигмальних змін у вищій освіті, що актуалізує розробку ефективних методів розвитку дослідницького лідерства в університеті.

Ефективність методів роботи з розвитку дослідницького лідерства в університеті, на нашу думку, є сукупність найкращих світових практик, що існують у єдності, внутрішньо взаємозалежні й у своїй сукупності складають цілісне явище.

У контексті розроблення ефективних методів розвитку дослідницького лідерства в університеті актуальним залишаються питання щодо супроводу досвідчених фасилітаторів з вищою освітою і пост-курсами подальшої діяльності за підсумками спостереження за ходом здійснення планування дій всіх учасників проектної групи.

Одним із основних завдань підготовки дослідницького лідерства в університеті є системне підвищення якості освіти на інноваційній основі. Тож наведемо методи розвитку дослідницького лідерства.

На переконання С. Калашнікової [6], одним з найпоширеніших підходів до вивчення потреб, особливо для керівників і, зокрема, для керівників вищого корпусу, є використання методу оцінювання «360

градусів», оскільки вважається, що самооцінки недостатньо для рівня вивчення потреб на основі компетенцій.

Табл. 1.

Методи розвитку загальних компетентностей здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти на засадах дослідницького лідерства

Метод	Сутнісна характеристика
організаційно-управлінський	регламентування, нормування та інструктування
соціологічний	спостереження, інтерв'ювання; анкетування, фокус-група, біографічний метод, метод аналізу документів, соціуму, метод соціальної паспортизації проекту
психологічний	тестування, психологічний тренінг, аналіз організації стимулювання діяльності, саморефлексія
педагогічний	рівний – рівному, «відкритий мікрофон», метод «кейс-стаді»

Цей метод полягає у намаганні подивитися на питання під різними кутами, шляхом залучення до вивчення потреб колег, підлеглих, керівників та, власне, ключової цільової аудиторії.

Порівняння різних оцінок дозволяє побачити реальні проблемні моменти та зумовлює (відносно) об'єктивність вивчення потреб. Розбіжності точок зору при самооцінці та оцінці іншими може показати недооцінку або переоцінку власних компетенцій.

Досить поширеною закордонною практикою для розвитку дослідницького лідерства в університеті є різноманітні форми неформального навчання, які включають:

- тренінги із розвитку загальних компетентностей (soft skills);
- бізнес-тренінги;
- індивідуальні коучінг-консультації;
- груповий коучінг;
- індивідуальна еко-фасилітація;
- командні бізнес-ігри;
- трансформаційні ігри;
- менторство та наставництво (coaching, mentoring),
- заходи із виступами запрошених гостей-експертів;

Таким чином, можна стверджувати, що у європейських документах у сфері вищої освіти визнано надзвичайно велику системоутворювальну роль вищезазначених загальних компетентностей незважаючи на дискусійний характер їх переліку. Однак розробка ефективних методів і технологій, які забезпечуватимуть розвиток загальних компетентностей здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти залишається недостатньо дослідженою.

Список використаної літератури

- 1. Бойко О. М.** Дослідницькі компетентності у докторських програмах (PhD) із соціальної роботи: міжнародний досвід / О. М. Бойко // «Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород, 2014. – № 31. – С. 29–32.
- 2. Докторські** програми в Україні: досвід НаУКМА / Моренець В. П., Винницький М. І., Кострова Л. І. та ін. ; за ред. В. П. Моренця. – К. : Університет. вид-во «Пульсари», 2010. – 160 с.
- 3. Закон** України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
- 4. Закон** України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>
- 5. Європейська** кредитна трансферно-накопичувальна система. Довідник користувача / пер. з англ., за ред. Ю. М. Рашкевича та Ж. В. Таланової. – 2-ге вид. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 106 с.
- 6. Калашнікова С. А.** Підготовка і проведення тренінгів: технологія та методологія : навч.-метод. матеріали / С. А. Калашнікова. – К. : Проект «Рівний доступ до якісної освіти в Україні», 2007. – 64 с.
- 7. Навички** для сучасної України. Резюме. – К. : Word Bank Group, 2015. – 20 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipq.org.ua/ua/news/93>.
- 8. Національна** стратегія розвитку освіти України на період до 2021 року. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
- 9. Національний** освітній глосарій: вища освіта [Текст]. – 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова; за ред. В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.
- 10. Таланова Ж. В.** Докторська підготовка у світі та Україні [Текст] : монографія / Ж. В. Таланова ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. – К. : Міленіум, 2010. – 475 с.
- 11. Таланова Ж. В.** Підготовка фахівців найвищого освітнього рівня в умовах глобалізації: аналіз світового досвіду : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Таланова Жаннета Василівна ; НАПН України, Ін-т вищ. освіти. – Київ : [б. в.], 2011. – 36 с.
- 12. Реалізація** європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : матер. методол. семінару. – К. : Пед. думка, 2009. – 360 с.
- 13. Розроблення** освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120.
- 14. Hutmacher Walo.** Key competencies for Europe: Report of the Symposium Berne, Switzerland, 27-30 March 1996 / Council for Cultural Cooperation (CDCC) // Secondary Education for Europe Strasbourg. – 1997. – P. 11.
- 15. Tuning** Educational Structures in Europe. – http://www.europa.eu.int/comm/education/policies/educ/tuning/tuning_en.html
- 16. The** development of national

qualification frameworks in Europe. – Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2009. – 116 p. 17. **Schulz B.** The importance of soft skills: Education beyond academic knowledge [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://hdl.handle.net/10628/39> <http://www.keytrain.com/softskills.asp>

Муромець В. Г. Методи розвитку загальних компетентностей здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти на засадах дослідницького лідерства

У статті представлено методи розвитку загальних компетентностей здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти на засадах дослідницького лідерства.

Проаналізовано сучасні тенденції щодо розвитку загальних компетентностей здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у контексті забезпечення якості вищої освіти. Окреслено перелік основних загальних та універсальних компетентностей, які необхідно формувати у здобувачів третього освітньо-наукового рівня впродовж навчання на докторській незалежно від спеціалізації.

Ключові слова: загальні (універсальні) компетентності, підготовка докторів філософії, компетентнісні засади, заклади вищої освіти, дослідницьке лідерство.

Муромец В. Г. Методы развития общих компетенций соискателей третьего научно-образовательного уровня высшего образования на основе исследовательского лидерства

В статье представлены методы развития общих компетенций соискателей третьего научно-образовательного уровня высшего образования на основе исследовательского лидерства.

Проанализированы современные тенденции развития общих компетенций соискателей третьего (образовательно-научного) уровня высшего образования в контексте обеспечения качества высшего образования. Определены перечень основных общих и универсальных компетенций, которые необходимо формировать у соискателей третьего научно-образовательного уровня в течение обучения на докторской независимо от специализации.

Ключевые слова: общие (универсальные) компетентности, подготовка докторов философии, компетентностный принципы, высшие учебные заведения, исследовательское лидерство.

Muromets V. Methods of General Competence Applicants Third Level Educational and Scientific Higher Education Based on Research Leadership

The article presents the methods of general competence applicants third level educational and scientific higher education based on research leadership. Analysis of the current trends on the development of general competencies

third applicants (education and science) of higher education in the context of quality assurance. Outlined a list of major general and universal competencies to be candidates to form the third educational level for academic studies at doctoral regardless of specialization.

One of the important directions is the orientation of education to international standards under which future specialist should have a professional and zanalnymi competences have stable values required for the implementation of the social experience of interaction, be capable of professional activity, due to human values and taking into account national and cultural differences based on cultural experience. More and more attention is paid to the availability and quality of education, training candidates versatility third (education and science) of higher education to labor market requirements, the personal orientation of the educational process, its computerization, crucial function of education in sustainable human development.

The study of domestic and foreign scientific sources, monitoring of processes occurring at the present stage of reforming higher education and the impact on the modernization of training applicants third (education and science) of higher education made it possible to identify a number of contradictions between the identified needs of modern society professionals with new type of professional thinking and trends of integration and specialization in management training applicants third (education and science) of higher education on a computer ntnisnyh basis and underdevelopment theoretical and methodological principles of general competencies third applicants (education and science) of higher education in the context of administrative activity.

Key words: common (universal) competence, training Ph.D., competency framework, higher education institutions, research leadership.

Стаття надійшла до редакції 24.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 378.126

Л. О. Сав'юк, Ю. З. Драчук, Є. О. Снітко

**СИНТЕЗ АЛГОРИТМІВ ОЦІНКИ ЯКОСТІ РОБОТИ
ПРОФЕСОРСЬКОГО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ ВИЩОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Нині система вищої освіти (СВО) України перебуває в глибокому переосмисленні та перебудові з метою підвищення конкурентоспроможності Українських ВНЗ у порівнянні із